

3. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970-1980). – К., 1970-1980.
4. Праці Кацавець Руслана Сергійовича, викладач кафедри Теорії держави і права Міжгалузевого інституту управління м. Києва.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К., 2009. – 508 с.

СЕМІОТИКА ЯК СУЧАСНА НАУКОВА ПРОБЛЕМА

М. А. Сальнікова

(курсант I курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ)

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ **Крашеніннікова Тетяна Валеріївна**

Мова – це знакова система, що є універсальним засобом встановлення взаємовідношень людини з довкіллям у процесі її життєдіяльності. Людина засвоює мову, а потім використовує її у різних видах діяльності з певною метою. Вона намагається робити це якнайкраще, адже вміння граматично правильно нею користуватися – найголовніша зброя сучасної людини XXI ст.

Семіотика – це міждисциплінарна наука, яка вивчає знаки і знакові процеси. Це молода наукова дисципліна. Вона сформувалася лише у XX ст.

Виділяються три розділи семіотики: *синтактика* (або синтаксис, від грец. *syntaxis* – побудова, порядок) – вивчає закономірності побудови знакових систем безвідносно до їх інтерпретації, тобто співвідношення знаків один з одним; *семантика* (від грец. *semantikos* – те, що позначає) – вивчає відношення між знаком та його смислом; *прагматика* (давньогрец. *pragmatos* – дія) – вивчає відношення знаків з їх відправниками, одержувачами та контекстом знакової діяльності.

Природні мови функціонують на різних рівнях і в різних формах, як-то: мова буденна і наукова, народно-розмовна і літературна, мова засобів масової інформації і професійна і т. д. Усі природні мови історично розвиваються, тобто, в історичному часі змінюються лексика і структура побудови речень. Семіотику певний час вважали штучною мовою.

Штучні (формалізовані) мови – це особливі системи знаків і символів, які створюються людьми з певною метою: для скорочення запису текстів, здійснення математичних та логічних операцій із знаками, уникнення багатозначності (полісемії) природної мови.

До штучних або формалізованих мов належать різноманітні системи знаків-сигналів (наприклад, знаки дорожнього руху), кодових систем (наприклад, азбука Морзе), мова формул або наукова мова, яка створюється в

різних науках вченими (формули у математиці, логіці, фізиці, хімії та ін.), мова програмування (Алгол, Фортран, Кобол та ін.). Основна особливість штучних мов – їх допоміжна роль у відношенні до природних мов. Процес, в якому щось функціонує як знак, називається знаковим процесом або **семіозисом**. Цей процес (згідно з традицією, що сягає часів Стародавньої Греції) розглядається з точки зору чотирьох його основних компонентів. Серед них: *знаковий засіб* (те, що виступає знаком); *значення* (те, на що вказує знак); *інтерпретатор* (той, хто сприймає знак); *інтерпретанта* (дія, поведінка, реакція того, хто сприймає знак).

Іншими словами, ми можемо пояснити це твердження, як «знак вказує на щось для когось». Основним компонентом знакового процесу є знак. Розрізняють два основних типи значення знака: *предметне значення* (денотат – предмет, що позначається цим знаком); *сислове значення* (смісл – сукупність суттєвих рис, властивостей, характеристик предмета, який позначається цим знаком). Невизначеність правової термінології у більшості випадків як практичної, так і теоретичної діяльності правознавця, юриста і т.д. може призвести до небажаних результатів. Тому мова права містить, як правило, таку термінологію, яка відповідає вищезазначеним вимогам.

Наприклад, у судочинстві завжди потрібно знати, чи підпадають дії людини під ту чи іншу статтю закону. Від цього знання безпосередньо залежить життя та доля людини, визначення її винності або невинності. У зв'язку з цим у правових кодексах намагаються однозначно, чітко та ясно зафіксувати термінологію, яка використовується в судочинстві. Зокрема, намагаються чітко вказати, які саме дії підпадають під означення «злочину», «крадіжки», «спекуляції», «хуліганства» тощо.

Слід зазначити, що наявність у мові права багатозначних, нечітких і неясних термінів не можна однозначно вважати її недоліком. Право – це не стала наука, а наука, що розвивається. Її розвиток може супроводжуватися невизначеністю термінології. Однак, застосовуючи подібні терміни у процесах дискусій, суперечок, у науковій діяльності, юрист повинен враховувати їхню невизначеність і оговорювати значення, в якому він їх застосовує, для того, щоб запобігти критичних зауважень або непорозумінь.

Творча активність професійного (правового) мислення юристів полягає у створенні особливої мови як знакової системи (системи мовних виразів), яка служить засобом виразу думок, засобом професійного спілкування, засобом передачі професійної інформації (знання). Ця мовна система складається із спеціальних юридичних термінів, які мають особистий правовий смисл і які об'єднуються між собою в висловлювання за правилами

синтаксису певної природної мови. Ця семантична система називається мовою права або юридичною мовою.

Отже, спеціальна мова права, яка відноситься до природної мови, може бути використана як метамова по відношенню до формалізованої мови права (при використанні мови кодів, знаків дорожнього руху, мови програмування), мови логіки і математики у правовій діяльності, коли мова права береться як знаково-символічний засіб вказівки і аналізу використання формалізованої мови у правовому пізнанні.

Література

1. Степанов Ю. С. Основи семіотики / Д. Ділі ; пер. з англ. та наук. ред. А. Карася; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка // <https://studfiles.net/preview/2413234/page:2/>

МОВА В ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Р. М. Сароян

(курсант I курсу Криворізького факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ)

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Криворізького факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Іслам Аліна Володимирівна

Дослідження права і мови є досить великим, воно виходить не тільки від галузі мовознавства, а також з інших суспільних наук. Деякі дослідники основну увагу зосереджують на мові, і закон містить відповідні дані для лінгвістичного аналізу та тестування теорій про мову. Для інших закон стає основним інгредієнтом, а мова служить інструментом для розуміння правового процесу та роботи цієї системи. Інші – що мова функціонує в межах правової системи як засіб для дослідження психологічних процесів, соціальних взаємодій або культурних рис [6].

Вченими досліджується мова і мовлення в професійній діяльності юриста, формування культури мовлення у різних аспектах. Наприклад, нові підходи до мовної підготовки працівників і викладачів права цікавили Н. Артикуцу [3]. В. Довганюк встановлював зв'язок професійного мовлення з формуванням мислення правоохоронців [4].

Юрист, який добре володіє промовою, має більше можливостей для досягнення професійного успіху. Йому постійно доводиться вдаватися до різних мовленнєвих форм. На думку психолога Чонсі М. Депью, ніяка інша здатність, якою може володіти людина, не дає йому можливості швидко зробити кар'єру і домогтися визнання, як здатність добре говорити. На